

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	1
DANKWOORD.....	2
INHOUDSOPGAVE	3
INLEIDING TOT DE VERWONDERING	18
HET ONTZZETTEND GROTE BELANG VAN DE WISKUNDE	23
DEEL I VOORAFGAANDE INLEIDING TOT HET STANDAARDMODEL VAN DE NATUURKUNDE.....	27
INLEIDING: ONZEKERHEID EN RELATIVITEIT SLUIPT DE WERELD BINNEN	28
I.1 HET STANDAARDMODEL VAN DE NATUURKUNDE	31
<i>I.1.1 INLEIDING.....</i>	<i>31</i>
<i>I.1.2 DE VIER FUNDAMENTELE KRACHTEN EN HUN DEELTJES .....</i>	<i>37</i>
I.2 DE ZWAARTEKRACHT.....	39
Het grote verschil tussen Einsteins theorie en Newtons theorie	41
Snelheid van het zwaartekrachtveld	41
Zwaartekrachtgolven.....	42
Anti-zwaartekracht	42
Problemen met de huidige theorieën van zwaartekracht.....	42
I.3 VERGELIJKING, BEREIK EN KRACHTVERHOUDING VAN DE 4 GROTE NATUURKRACHTEN	44
<i>I.3.1 DE FIJNSTRUCTUURCONSTANTE α ALS VERGELIJKING VAN DE WISSELSTERKTE .....</i>	<i>45</i>
<i>I.3.2 DE KARAKTERISTIEKE STERKTE VAN DE WISSELWERKING.....</i>	<i>46</i>
<i>I.3.3 ENKELE SPECIFIEKE VOORBEELDEN .....</i>	<i>46</i>
De Coulomb – eenheid van elektrische lading - is een zeer grote eenheid.	46
Vergelijken we de Coulombkracht met betrekking tot de afstotingskracht van 2 metalen massa's waarop een lading q is aangebracht.	47
De elektromagnetische Lorentzkracht	49
<i>I.3.4 DE POTENTIËLE ENERGIE VAN EEN LADING .....</i>	<i>52</i>
Potentiële energie buiten de sfeer (bv. in punt C)	52
Potentiële energie binnen de sfeer (bv. in punt B).....	52
<i>I.3.5 BOLCOÖRDINATEN EN BOLVOLUME .....</i>	<i>54</i>
I.4 DE UNIFICATIE THEORIE OF THEORIE VAN ALLES	54
DEEL II REVOLUTIONAIRE ONTDEKKINGEN 1900-1922.....	58
II.1 PLANCK STEEKT IN 1900 DE LONT AAN DE QUANTUM FYSICA	59

II.1.1	EINDE VAN DE 19e EEUW: EEN ZOEKTOCHT NAAR DE AARD VAN HET LICHT, DE KLEURTEMPERATUUR EN DE MINIMALE WARMTE ENERGIE VERLIEZEN VAN GLOEILAMPEN	59
II.1.2	DE ZWARTE LICHAAMSSTRALING	63
II.1.3	DE STRALINGSWET VAN WILHELM WIEN (1893), VAN LORD RAYLEIGH & SIR JEANS (1900-1905) ALS VOORLOPERS VAN DE WET VAN PLANCK	65
II.1.4	DE ZWARTE LICHAAM STRALINGSWET VAN MAX PLANCK (1900)	66
II.1.5	EEN REVOLUTIONAIR CONCEPT: "HET ENERGIE QUANTUM VAN PLANCK"	70
II.1.6	GEVOLGEN VOOR DE FUNDAMENTELE GROOTHEDEN VAN DE QUANTUM FYSICA, DE IMPULS VAN EEN DEELTJE (bv. FOTON).....	71
II.1.7	VERGELIJKING VAN DE DRIE VERSCHILLENDE WETTEN VOOR DE ZWARTE LICHAAMSSTRALING	72
II.2	YOUNG EN HET TWESPLETEN EXPERIMENT BEWIJST DEFINITIEF HET GOLFCHARAKTER VAN HET LICHT	74
II.2.1	STUDIE VAN EN BEWONDERING VOOR DE EIGENSCHAPPEN VAN HET LICHT.....	75
II.2.2	HET BELANGRIJKE TWESPLETEN EXPERIMENT VAN THOMAS YOUNG (1801) EN HET BEWIJS DAT HET LICHT UIT (ELEKTROMAGNETISCHE) GOLVEN BESTAAT	77
II.3	DE ONTDEKKING VAN DE SPECTRAALLIJNEN, DE STREEPJESCODE VAN LICHT EN ATOMEN EN HET ELEKTRONSPIN	80
II.3.1	DE LIJNEN VAN FRAUNHOFER (1814).....	82
	Spectraallijnen van waterstof	83
	De reeksen of energieniveaus van de banen van waterstof	84
	De Rydberg-Ritz formule (1888) voor het berekenen van de waterstof reeksen	85
II.3.2	HET ZEEMAN- & STARK-EFFECT EN DE ONTDEKKING VAN HET ELEKTRONEN QUANTUM SPIN	87
	Het Zeeman-effect (bij een magnetisch veld).....	88
	Het Stark-effect (bij een elektrisch veld)	88
II.3.3	HET EXPERIMENT VAN OTTO STERN EN WALTER GERLACH IN 1922: BEWIJS VAN HET QUANTUM ELEKTRONENSPIN	89
II.4	MAXWEL EN YOUNG EN DE EERSTE NATUURKRACHT	91
II.4.1	DE ELEKTROMAGNETISCHE STRALING (1865)	91
II.4.2	DE WETTEN VAN MAXWELL (1865), een HUZARENSTUK!	91
II.5	WAT IS ER AAN DE HAND MET DE LICHTSNELHEID?	96
II.5.1	EEN NIEUWE KIJK OP DE WETTEN VAN MAXWELL.....	96
II.5.2	OBSERVATIE VAN DE LICHTSNELHEID.....	97
II.5.3	HET MICHELSON-MORLEY-EXPERIMENT VAN 1887	99
II.5.4	HET TREIN GEDACHTEN EXPERIMENT VAN EINSTEIN: EEN BEWEGENDE KLOK LOOPT TRAGER!.....	100
	De tweeling paradox.....	103

II.5.5	EEN NIEUWE KIJK OP DE WETTEN VAN MAXWELL DOOR EINSTEIN DOOR EINSTEIN	104
II.5.6	DE LORENTZTRANSFORMATIE EN DE LORENTZCONTRACTIE (1892)	108
	De snel bewegende meetlatten worden korter	109
	Samenhang tussen lengtecontractie en tijddilatatie	110
	Ook de snel bewegende massa wordt zwaarder	110
	En wat met de fotonen, de elektromagnetische golven of deeltjes zonder massa.....	111
II.5.7	DE EINSTEIN-PODOLSKY-ROSEN OF DE EPR-PARADOX	113
II.6	HET FOTO-ELEKTRISCH EFFECT VOLGENS EINSTEIN	114
II.6.1	HET LICHT EN DE FOTONEN GEDRAGEN ZICH DAN TOCH ALS DEELTJES	114
II.6.2	HET BEGRIP "COMPLEMENTARITEIT" VAN HET LICHT	118
II.7	DE EERSTE ATOOMMODELLEN VAN THOMSON (1897) EN RUTHERFORD (1911).....	121
II.7.1	ONTDEKKING VAN HET ELEKTRON IN 1897 DOOR J.J. THOMSON ...	121
II.7.2	HET GOUDFOLIE EXPERIMENT VAN HANS GEIGER-ERNEST MARSDEN EN DE ONTDEKKING VAN DE NUCLEUS (1909).....	123
II.7.3	HET ATOOMMODEL VAN ERNEST RUTHERFORD LOST EEN AANTAL PROBLEMEN OP.....	124
II.8	HET ATOOMMODEL VAN NIELS BOHR IN 1913: DE QUANTISERING VAN HET ATOOMMODEL, DE KOPENHAAGSE INTERPRETATIE EN DE UITBREIDING DOOR DE BROGLIE (1924).....	126
II.8.1	BELANG VAN DE ELEKTRONEN IN EEN ATOOM.....	129
	De quantisatie van het draaimoment volgens Bohr	131
	De quantisatie van de kinetische energie volgens Bohr	132
II.8.2	LOUIS VICTOR DE BROGLIE VERALGEMEENT DE GOLFDEELTJES DUALITEIT NAAR ALLE MATERIE (1924)	134
II.8.3	WAT IS DE SNELHEID VAN EEN ELEKTRONEN-GOLF.....	135
II.8.4	WAT NOEMT BOHR EEN GOLFPAKKET!.....	136
II.9	BEREKENING VAN HET COMPTON EFFECT EN HET BEWIJS VAN HET DEELTJESKARAKTER VAN HET LICHT.....	138
II.9.1	BEGINSELEN RELATIVITEITSLEER: DE VIERVECTOR (Wiskunde theorie)	138
II.9.2	BIJZONDER GEVAL: ELEKTRON IN RUST VÓÓR DE BOTSING	140
II.9.3	ALGEMEEN GEVAL: ELEKTRON NIET IN RUST VÓÓR DE BOTSING....	144
II.10	HOEVER STAAT HET MET DE QUANTUM THEORIE IN DE JAREN TWINTIG VORIGE EEUW?.....	147
II.10.1	MAX BORN GEEFT ONS EEN INTERPRETATIE VAN DIT EXPERIMENT	148
II.10.2	DE PROEF VAN THOMAS YOUNG NADER BEKEKEN: HET TWEESPLETEN EXPERIMENT OMVAT ALLES WAT DE QUANTUM FYSICA INHOUDT!.....	150

II.10.3	<i>QUANTUM MECHANISCHE BENADERING VAN HET ATOOM-MODEL</i>	154
II.10.4	<i>EVEN EEN TIME-LAP NAAR 1932... EEN COMPACTE + KERN</i>	156
II.11	ELEKTRONEN CONFIGURATIE VAN HET ATOOM	156
	<i>QUANTUM GETALLEN</i>	157
	Het hoofd quantum getal n (hoofdschil)	158
	Het neven quantum getal of impulsmoment quantum getal ℓ (subschil)	159
	Het magnetische quantum getal m of m_ℓ van de baan	159
	Het magnetisch spin-quantum getal m_s van het elektron zelf ($-\frac{1}{2}; +\frac{1}{2}$)	160
	Het kernspin quantum getal s (0, 1, ...) van de atoomkern	162
	Het quantum getal van het totale impulsmoment (atoomkern)	162
	Pariteit P	162
	Meer elektronen systemen	162
	Hoeveel quantum getallen?	163
II.11.2	<i>DE EIGENLIJKE CONFIGURATIE VAN DE ELEKTRONENSCHILLEN</i>	164
	De theoretische benadering van Sommerfeld	164
	De volgorde van opvulling van de schillen wordt bepaald door het energieniveau	166
	Elektronen schillen voor alle elementen uit de tabel van Mendelejev	168
II.11.3	<i>VORM VAN DE ORBITALEN</i>	168
DEEL III	DE QUANTUM FYSICA KRIJGT STILAAAN VASTE VORM IN DE JAREN TWINTIG EN WORDT VOLWASSEN	170
	INLEIDING	171
III.1	WOLFGANG PAULI FORMULEERT HET UITSLUITINGS-PRINCIPE VOOR FERMIONEN (1925)	174
III.1.1	<i>GEVOLGEN</i>	175
III.1.2	<i>STABILITEIT EN VASTHEID VAN MATERIE</i>	176
III.1.3	<i>ASTRONOMIE: van witte dwergen tot zwarte gaten</i>	177
III.2	SCHRÖDINGER ONTWERPT ZIJN GOLFMECHANICA (1926) EN STUURT ZIJN KAT	178
III.2.1	<i>DE GOLFFUNCTIE VAN SCHRÖDINGER</i>	178
III.2.2	<i>ENKELE BEGRIPPEN EN DEFINITIES IN HET KORT VOORAF</i>	180
	Eigenfuncties en eigenwaarden (zie hst X.3.11)	180
	De Hamiltoniaan	181
	De nieuwe quantum fysica vervangt de klassieke Newtoniaanse fysica	181
	Samenvatting van de belangrijkste operatoren	183
III.2.3	<i>ENKELE TOEPASSINGEN VOOR HET BEREKENEN VAN DE HAMILTONIAAN</i>	185
	De niet relativistische golfvergelijking en golf functie van Schrödinger	185
	De integrale Schrödingervergelijking	187
III.2.4	<i>SCHRÖDINGER STUURT ZIJN KAT!</i>	189
III.3	HEISENBERG BRENGT IN 1926 DE MATRIXMECHANICA EN IN 1927 DE ONZEKERHEID BINNEN IN DE QUANTUM FYSICA	192
III.3.1	<i>DE MATRIXMECHANICA VAN HEISENBERG IN 1926</i>	193

III.3.2	DE KOPENHAAGSE VOORSTELLING VAN DE ONZEKERHEIDS-RELATIE VAN HEISENBERG IN 1927.....	194
	Onzekerheid van plaats en impuls (snelheid) en tijd.....	195
	Onzekerheid van energie (massa) en tijd	196
III.3.3	COMPLEMENTAIRE GROOTHEDEN.....	196
III.3.4	DE EXACTE BENADERING VAN HEISENBERG IN 1927	197
III.3.5	VERSCHIL TUSSEN DE OPLOSSING VAN SCHRÖDINGER EN HEISENBERG	200
III.3.6	DE ORTHODOXE STATISTISCHE INTERPRETATIE?	200
III.4	DE KOPENHAAGSE INTERPRETATIE VAN HET ATOOM MODEL VAN BOHR EN DE COMPLEMENTARITEIT WORDT MEER EN MEER DOMINEREND ...	202
III.4.1	INVLOED VAN DE WAARNEMING VAN HET SYSTEEM	202
III.4.2	HET QUANTUM POSTULAAT.....	203
III.4.3	COMPLEMENTARITEIT GOLFDEELTJE	204
III.5	DE GROTE DISCUSSIES M.B.T. DE QUANTUM THEORIE TUSSEN HEISENBERG, BOHR, SCHRÖDER EN EINSTEIN IN DE LATE JAREN TWINTIG	207
III.5.1	DRIE GROTE IDEEËN OVER DE QUANTUM FYSICA.....	207
III.5.2	VERSCHIL TUSSEN DE OUDE FYSICA VAN NEWTON EN MAXWELL EN DE NIEUWE FYSICA VAN HET QUANTUM	208
III.5.3	BOHR EN EINSTEIN EN DE SOLVAY CONFERENTIE VAN OKTOBER 1927 IN BRUSSEL	209
III.5.4	15 MAY 1935, TIJDSCHRIFT "PHYSICAL REVIEW": DE EPR-PARADOX	214
III.5.5	EINSTEIN BLIJFT TWIJFELEN.....	217
III.5.6	VERSTRENGELING OF "ENTANGLEMENT" EN HET VERLIES VAN "LOKALE REALITEIT"	218
III.5.7	COMPLEMENTARITEIT ALS ALGEMEEN PRINCIPE VAN EMPIRISCHE KENNIS.....	221
III.5.8	SCHEMATISCHE VOORSTELLING QUANTUM FYSICA VERSUS KLASIEKE FYSICA.....	222
DEEL IV	ENKELE TOEPASSINGEN EN RELATIVITEIT IN DE QUANTUM FYSICA	224
IV.1	DE QUANTUM FYSICA VAN ENKELVOUDIGE DEELTJES.....	225
IV.1.1	INLEIDING.....	225
IV.1.2	ENKELE EENVOUDIGE QUANTUM OEFENINGEN VOOR GOLFDEELTJES	227
IV.1.3	EEN DEELTJE OPGESLOTEN IN EEN SMALLE PIJP OF KOKER (ATOOM)	231
	Eén-dimensionele bewegingsvrijheid.....	232
	Enkele typische voorbeelden van berekening van een vrij deeltje in een koker	237
	Wat in geval van meerdere dimensies of in dit geval een driedimensionale pijp?	238
	Veronderstel nu een deeltje opgesloten in een kubus.....	239

IV.1.4	DE HARMONISCHE OSCILLATOR	240
	Bepalen van de energie Hamiltoniaan van het systeem	240
	Bepalen van de energie eigenfuncties en eigenwaarden van het systeem ..	241
	Oplossing eigenwaarden E_x en eigenfuncties Ψ_x	242
	Grondtoestand van het systeem	243
IV.1.5	HET DRAAI-IMPULSMOMENT L (ANGULAR MOMENTUM)	246
IV.1.6	HET MODEL VAN HET WATERSTOFATOOM	247
	De potentiële energie	247
	De kinetische energie	248
	De oplossing voor de radiaal golf functie $R(r)$	249
	Enkele grafische toestanden van de golffuncties van waterstofatoom	251
IV.1.7	HET WATERSTOF-ION	252
	Berekenen van de Hamiltoniaan	252
	Resultaten	254
IV.1.8	VERDERE STUDIE VAN ELEMENTAIRE DEELTJES	255
IV.1.9	DE H_2 MOLECULE	256
IV.1.10	SLOTBESCHOUWING	258
IV.2	DE GROTE INVLOED VAN DIRAC IN DE QUANTUM FYSICA	258
IV.2.1	ZIJN BELANGRIJKSTE VERWEZENLIJKINGEN	258
IV.2.2	DE DIRACNOTATIE IN DE QUANTUM FYSICA	260
IV.2.3	HET INPRODUCT	260
DEEL V	DE QUANTUM VELDEN THEORIE	262
	INLEIDING TOT DE QUANTUM VELDEN THEORIE	263
V.1	DE QED OF QUANTUMELEKTRODYNAMICA, DE QUANTUM VELD THEORIE VAN DE ELEKTROMAGNETISCHE KRACHT	263
V.1.1	BETEKENIS VAN DE QED, DE QUANTUM VELD THEORIE VAN DE ELEKTROMAGNETISCHE KRACHT	263
V.1.2	DE FIJNSTRUCTUUR EN HYPER-FIJNSTRUCTUUR, EEN NIEUW FENOMEEN IN 1947, DE LAMB-VERSCHUIVING BIJ WATERSTOF	264
	De fijnstructuur constante α	266
	De theorie van het elektron kreeg een nieuwe boost, de renormalisatie! ..	267
V.1.3	RENORMALISATIE VAN DE QUANTUM VELDTHEORIE	269
V.1.4	RICHARD FEYNMAN LEGT DE BASIS VOOR DE QED QUANTUM ELEKTRODYNAMICA, HET JUWEEL VAN DE NATUURKUNDE	272
	Geschiedenis	273
	De Feynman –diagrammen	274
V.2	DE ZWAKKE WISSELWERKING	278
V.2.1	VERKLARING VAN DE ZWAKKE WISSELWERKING	278
	Symmetrie en pariteit	279
	De schending van pariteitsymmetrie van de zwakke wisselwerking	281
V.2.2	IJKVRIJHEID OF SYMMETRIE-THEORIE	282
V.2.3	SUSY OF SUPERSYMMETRIE OF SPIN-SYMMETRIE	283
	Het massaprobleem bij de zwakke wisselwerking en het Higgs-deeltje	286
V.2.4	RADIOACTIVITEIT	287
	Geschiedenis	287

	Radioactief verval	288
	Soorten radioactief verval	288
	Belangrijkste verval of stralingswijzen (zie verder in detail-V.2.6)	289
	Berekening van het radioactief verval (Poisson-verdeling)	290
	Enkele voorbeelden van halfwaardetijden van nucleïden.....	291
	Eenheden.....	292
V.2.5	ISOTOPEN	293
	Relatieve atoommassa	293
	Rustmassa van een atoom, rustenergie en bindingsenergie	293
	Bindingsenergie van de kern	294
	Isotopen	296
	Massagetal en atoomnummer	298
V.2.6	VOORBEELDEN VAN RADIOACTIEF VERVAL VAN ISOTOPEN	299
	Alfaverval (α) $ZAX \rightarrow Z - 2A - 4X + \alpha$	300
	Bèta- verval.....	300
	Bèta- verval (β^-).....	301
	Bèta+ verval (β^+).....	301
	Dubbel bèta- verval ($2\beta^-$).....	302
	Elektron-invang (EC, ϵ)	302
	Dubbele elektron-invang (ECEC, 2EC, 2 ϵ)	302
	Isomere transitie (IT)	303
	Spontane splijting (SF)	303
	Emissie van een zware kern.....	303
	Proton emissie (p)	304
	Neutron emissie (n).....	304
	Bèta vertraagde emissie (β^-x , β^+x)	304
	Elektron-invang vertraagde emissie (ECx)	304
	Gamma emissie (γ) $ZA * X \rightarrow ZAX + \gamma$	305
V.2.7	KOOLSTOF ISOTOOP DATERING	305
	Mechanisme	306
	Kalibratie	307
V.2.8	STRALING VAN RADIOACTIEVE MATERIE	311
V.2.9	GEVAAR VAN IONISERENDE STRALING BIJ RADIOACTIVITEIT	312
V.2.10	ALFA (α) STRALING	314
	Ontstaan alfaverval	314
	Quantum tunneling en radioactief verval als zuivere quantum mechanica!	314
	Gevaar van α -deeltjes	317
V.2.11	BETA (β) STRALING	318
	β^- -straling	318
	β^+ -straling	320
	Bijzonder geval van β^+ -straling: elektronenvangst (EV)	320
	Brachytherapie als voorbeeld van een moderne geneeskundige toepassing	322
	Voorbeeld: brachytherapie van de prostaat.....	324
	Voorbeeld: SIRT: Selectieve Interne Radiotherapie (of SIRS) voor levertumoren.....	327
V.2.12	HADRONEN (protonen) THERAPIE	329
V.2.13	GAMMA (γ) STRALING	332
	Frequentie en Energie	333

	Productie	333
	Voorbeeld: verval van 60-Cobalt	334
	Toepassing: medische fysica	334
V.2.14	<i>NEUTRONENSTRALING</i>	335
	Neutronenactivering (NC of neutron capture)	335
V.2.15	<i>KOSMISCHE STRALING</i>	337
V.2.16	<i>GATEN IN DE BINNEN (K)-SCHIL: RÖNTGEN EMISSIE EN HET AUGER-EFFECT</i>	340
	Normale röntgenstraling emissie	341
	AUGER-elektron emissie	342
V.3	DE STERKE KERNKRACHT	342
V.3.1	<i>HET QUARK MODEL EN ZIJN ZES SMAKEN</i>	342
V.3.2	<i>DE QCD OF DE QUANTUM CHROMODYNAMICA OF DE KLEURENPRACHT VAN QUARKS</i>	347
V.3.3	<i>KERNENERGIE, KERNFUSIE EN KERNSPLIJTING</i>	349
	Wat historiek	349
	De eerste atoombom	350
V.3.4	<i>KERNSPLIJTING</i>	351
	Scheiding van de isotopen van uranium	355
	Maatschappelijk debat over kernenergie	356
V.3.5	<i>KERNFUSIE</i>	359
	De fusiereactor	362
	De H-bom of waterstof(fusie) bom	363
V.3.6	<i>DE KLASSIEKE DEELTJESVERSNELLERS</i>	364
V.3.7	<i>DE CYCLOTRON</i>	365
	Niet relativistische benadering	365
	Relativistische benadering	366
	Historie	367
V.3.8	<i>DE BETATRON OF DE INDUCTIEVERSNELLER</i>	369
V.3.9	<i>DE SYNCHOTRON</i>	370
V.3.10	<i>SYNCHROTRONSTRALING</i>	372
V.3.11	<i>De LHC LARGE HADRON COLLIDER (CERN, Zwitserland)</i>	377
	Gebruik	377
	Geschiedenis	378
V.3.12	<i>CHINA GAAT GROOTSTE DEELTJESVERSNELLER BOUWEN</i>	380
V.4	HET STANDAARDMODEL VAN DE NATUURKUNDE	381
V.4.1	<i>STRUCTUUR VAN HET STANDAARDMODEL VAN DE NATUURKUNDE</i>	382
V.4.2	<i>BESCHRIJVING VAN HET STANDAARDMODEL VAN DE NATUURKUNDE</i>	386
V.4.3	<i>DE KRACHTVELD DEELTJES of BOSONEN</i>	388
	De quantum theorie	389
	Definities	389
V.4.4	<i>HET FOTON EN HET ELEKTROMAGNETISME</i>	390
V.4.5	<i>DE ZWAKKE KERNKRACHT ($Z^0, W^\pm$- BOSONEN), VERANTWOORDELIJK VOOR O.A. RADIOACTIVITEIT</i>	392

	Het gluon, verantwoordelijk voor de sterke kernkracht.....	395
	Het Higgs-boson (Englert-Brout), verantwoordelijk voor de vorming van massa.....	396
	Het graviton, het hypothetisch deeltje voor de zwaartekracht?	396
	Andere bosonen: de mesonen	397
V.4.6	MATERIEDEELTJES OF FERMIONEN	397
	Quarks	399
	CERN ontdekt pentaquarks	401
	Leptonen	402
	Het merkwaardige neutrino	403
	Het elektron.....	406
	Het muon.....	408
	Het tau-deeltje	409
V.4.7	HADRONEN OF DE QUARK FAMILIE	409
	Baryonen, bestaan uit 3 quarks	410
	Mesonen: quark en antiquark, zijn dus bosonen	414
V.4.8	ANTIMATERIE EN ANNIHILATIE VAN BARYONEN	418
V.4.9	HET HIGGS-DEELTJE OF HET BROUT-ENGLERT-HIGGS-DEELTJE EN DE QUANTUMSTROOP VOOR DE MASSAVORMING VAN DEELTJES.	420
	Massa van het Higgs-boson	422
DEEL VI	RELATIVISTISCHE QUANTUM MECHANICA	424
VI.1	INLEIDING TOT DE RELATIVISTISCHE QUANTUM MECHANICA	425
	<i>VI.1.1 AANPASSING VAN DE SCHRÖDINGERVERGELIJKING .....</i>	<i>426</i>
VI.2	KLEIN-GORDONVERGELIJKING	427
	De Diracvergelijking en het bestaan van antimaterie.....	428
	De spinor-golffunctie	431
	De probability current J	431
	De DIRAC-zee en negatieve energie of antideeltjes	432
VI.3	RELATIVISTISCHE QUANTUM VELD THEORIE	433
VI.4	FOCKRUIMTE	433
VI.5	FORMALISME: WAT IS EEN VELD?	435
	Veldoperatoren	435
	Heisenberg beeld.....	435
	Hamiltoniaan voor bosonen	436
	Feynman-diagrammen	437
	Casimir effect.....	438
VI.6	TOT SLOT	440
VI.7	ENKELE EENVOUDIGE VOORBEELDEN VAN RELATIVISTISCHE BEREKENINGEN	440
DEEL VII	BIJZONDERE QUANTUM VERSCHIJNSELEN, INTERPRETATIES EN TOEKOMSTMODELLEN	447
VII.1	SUPERGELEIDING	448
	Geschiedenis	449

	Kamerlingh Onnes experiment in 1911	450
	Definitief bewijs.....	450
	Theorieën voor supergeleiding en het MEISSNER EFFECT in 1933	451
	Ginzburg-Landau theorie uit 1950	451
	Verklaring volgens BCS-theorie: Cooper-Paren (1957) en het Bose-Einstein- condensaat	452
	Het Meissner-effect en magnetische levitatie (Maglev treinen)	455
	'Warme' supergeleiders.....	457
	Toepassingen	458
	Waterstofsulfide (HS) onder hoge druk tot -70 graden Celsius weerstandsloos	460
VII.2	BOSE-EINSTEIN CONDENSATEN OF SUPER-ATOMEN	461
	Stilstaand licht en overdracht van quantum informatie in het condensaat	465
VII.3	DE VERBORGEN VARIABELEN THEORIE VAN EINSTEIN TEGENOVER QUANTUM VERSTRENGELING	466
VII.4	QUANTUM VERSTRENGELING	467
	Toepassingen	469
	Einsteins twijfel m.b.t. de spookachtige werking op afstand	469
	Quantum verstrengeling experimenteel bewezen, de stelling van BELL.....	470
VII.5	DE STELLING VAN BELL, QUANTUM LIMieten EN DE EPR-PARADOX.....	471
VII.6	HET EXPERIMENT VAN ALAIN ASPECT IN 1982, HET BEWIJS VAN BELLS THEOREMA EN DEFINITIEF BEWIJS VAN DE QUANTUM VERSTRENGELING THEORIE.....	476
VII.7	Q-BITS OF QUBITS OF QUANTUMBITS EN QUANTUM COMPUTERS	478
	QUANTUM CRYPTOGRAFIE.....	483
VII.8	QUANTUM DOTS (QD)	484
VII.9	QUANTUM TELEPORTATIE: SCIENCE FICTION OF TOEKOMSTVISIE?	487
	Theoretische werking	488
	Praktische en filosofische problemen.....	488
	Oorsprong.....	489
	Laatste gegevens: Quantum teleportatie verwijst bezwaren Einstein naar prullenbak	490
	DEEL VIII DE (QUANTUM)-ZWAARTEKRACHT EN DE ALGEMENE RELATIVITEITSTHEORIE.....	492
VIII.1	INLEIDING: NAAR EEN QUANTUM GRAVITY THEORIE?	493
VIII.2	QUANTA VAN DE RUIMTE?.....	494
	Het graviton	495
	Aard van de zwaartekracht.....	497
	Zwaartekrachtgolven	498
	Anti-zwaartekracht	499
	Ook problemen met de Einsteins theorieën van de zwaartekracht	499
	Einstein krijgt gelijk van satelliet Gravity Probe B	499
VIII.3	DE EINSTEINVELDVERGELIJKING VOOR HET ZWAARTEKRACHTVELD	500

Achtergrond	500
De Einsteinvergelijking	501
Oplossing van de Einsteinvergelijking rondom een puntmassa: de Schwarzschildmetriek.....	502
VIII.4 ZWARTE GATEN	504
De oplossing van Schwarzschild	506
Quasars.....	507
De Hawking-quantum zwaartekrachtstraling rond een zwart gat	508
VIII.5 DONKERE MATERIE (DARK MATTER).....	513
Donkere materie en afgeplatte spiraalstelsels	514
VIII.6 LOOP-QUANTUMZWAARTEKRACHT	520
VIII.7 DE SNAAR- OF STRINGTHEORIE	521
Historiek van de snaartheorie	521
Quantum muziek	522
Extra dimensies	523
Open en gesloten snaren en D-branen.....	524
Vijf types snaartheorieën die allemaal consistent zijn	525
De M-theorie van Eduard Witten	526
Supersymmetrie en de vierdimensionale (n = 4) supergravitatie theorie	527
Nog geen experimentele bewijzen voor de snaartheorie!	531
VIII.8 QUANTUM KOSMOLOGIE	531
De big bang van een singulariteit	531
Sterke inflatie	532
Een gigantische annihilatie	534
De kosmische microgolf achtergrondstraling	535
Vorming van zwaardere materie	536
Anti-zwaartekracht of donkere energie	538
VIII.9 SAMENVATTING VAN DE HUIDIGE STAND VAN ZAKEN EN HET BELANG VAN DE STRINGTHEORIE	539
Het standaardmodel is een quantum theorie	540
Het belang van Einsteins algemene relativiteitstheorie (ART)	541
Waarom de stringtheorie?	541
Het graviton en de stringtheorie	542
Soorten symmetrieën en de stringtheorie	543
VIII.10 BESLUIT MBT DE THEORIE VAN ALLES OF UNIFICATIE THEORIE.....	545
Problemen bij unificatie	545
Geschiedenis	546
Kandidaten voor een theorie van alles	548
VIII.11 FILOSOFISCHE BESCHOUWINGEN M.B.T. HET MULTIVERSUM OF MULTIVERSA EN HET SUPERHEELAL	549
Multiversum in de quantum fysica en kosmologie.....	550
De quantum computer	551
Kritiek t.o.v. het multiversum	551

DEEL IX	DE HUIDIGE TOEPASSINGEN IN DE QUANTUM WERELD EN ENKELE AANVERWANTE DOMEINEN	553
IX.1	INLEIDING AANVERWANTE QUANTUM DOMEINEN	554
IX.2	QUANTUM COMPUTER.....	555
IX.3	QUANTUM CHEMIE.....	556
	Hybridisatie.....	557
	Quantum benadering van chemische bindingen	558
	Moderne berekeningsmethoden.....	558
	De Hartree-Fockmethode (HF)	559
IX.4	QUANTUM BIOLOGIE	560
	Toepassingen	561
	De absorptie van frequentie specifieke straling zoals bijvoorbeeld fotosynthese.....	562
	Magnetoreceptie bij dieren	564
	Brownse motoren in vele cellulaire processen.....	566
IX.5	QUANTUM NANOTECHNOLOGIE.....	567
	Toepassingen	569
	Medische techniek.....	570
	Chiptechnologie.....	570
	Geheugenchips	571
	Fotovoltaïsche cellen	571
	Foto(elektro)chemie: coatings.....	571
	Biomoleculen en bio-geïnspireerde toepassingen.....	572
	Voedsel	572
	Chemie en energietechniek: katalysatoren	573
	Milieutechniek	573
	Polymeren	573
	Kritiek op de nanotechnologie.....	573
IX.6	QUANTUM OPTICA OF FOTONICA	574
<i>IX.6.1</i>	<i>Enkele toepassingen .....</i>	<i>575</i>
	LED.....	575
	LASER	577
	AMOLED SCHERM.....	579
	PLASMASCHERM.....	580
	TFT (dunne filmtechniek)-schermen.....	583
	LCD (vloeibare kristallen displays)	584
	CCD chip (ladingsgekoppelde devices) camera's	584
	FOTODIODE	586
IX.7	DE FOTOVOLTAÏSCHE ZONNECEL.....	587
<i>IX.7.1</i>	<i>WERKING .....</i>	<i>587</i>
<i>IX.7.2</i>	<i>GESCHIEDENIS FOTOVOLTAÏSCHE ZONNECEL .....</i>	<i>589</i>
<i>IX.7.3</i>	<i>TOEPASSINGEN .....</i>	<i>590</i>
	Ruimtevaart	590
	Aardse toepassingen	590
<i>IX.7.4</i>	<i>GRONDSTOFFEN .....</i>	<i>591</i>

Silicium als bulkmateriaal	591
Amorf silicium in de dunnelaagtechnologie	592
CIS of CuInSe_2	593
CIGS of dunne-laag composieten	593
IX.7.5 <i>PRODUCTIE</i>	594
IX.7.6 <i>AFWERKING</i>	594
IX.7.7 <i>RENDEMENT</i>	595
Lichtzeven	595
Bundelen van zonlicht	595
IX.7.8 <i>TOEKOMSTVERWACHTINGEN</i>	596
IX.8 AKOESTO-OPTICA	598
IX.9 QUANTUM SPINTRONICA	599
IX.9.1 <i>QUANTUM ELEKTRONEN MICROSCOPIE</i>	600
IX.9.2 <i>QUANTUM SCANNING-TUNNELING MICROSCOPIE (STM)</i>	601
IX.9.3 <i>DE ATOOMKRACHT MICROSCOOP (AFM), EEN SPECIALE METHODE VAN DE STM</i>	602
IX.10 KUNSTMATIGE INTELLIGENTIE	603
IX.11 NIEUWE QUANTUM MATERIALEN (GRAFEEN, ...)	605
QUANTUM GRAFEEN	605
DEEL X ENKELE BELANGRIJKE THEORETISCHE BEGRIPPEN	606
X.1 OVER EENHEDEN EN CONSTANTEN IN DE NATUURWETTEN	607
X.1.1 <i>INLEIDING</i>	607
X.1.2 <i>DE ZEVEN SI-BASIS EENHEDEN VAN DE NATUURLIJKE GROOTHEDEN EN ENKELE AFGELEIDE CONSTANTEN ZOALS DE SECONDE, METER, KG, AMPÈRE, KELVIN, MOL, CANDELA</i>	608
X.1.3 <i>AFGELEIDE EENHEDEN</i>	611
De elektronvolt (afkorting eV)	611
X.1.4 <i>ANDERE EENHEDENSTELSELS</i>	612
Atomaire eenheden	612
Planck-eenheden	613
Relativistische eenheden	614
X.1.5 <i>VEREENVOUDIGING VAN NOTATIE VAN ZEER GROTE EN ZEER KLEINE EENHEDEN</i>	615
X.1.6 <i>EEN AANTAL BELANGRIJKE AFGERONDE EENHEDEN EN CONSTANTEN IN DE DEELTJESFYSICA</i>	616
X.2 DE WETTEN VAN MAXWELL EN DE "ETHER"	617
X.2.1 <i>DE ALGEMENE MAXWELLVERGELIJKINGEN</i>	618
X.2.2 <i>DE MAXWELLVERGELIJKINGEN IN HOMOGENE OF LINEAIRE MEDIA</i>	619
X.2.3 <i>DE MAXWELLVERGELIJKINGEN IN VACUÛM</i>	620
X.2.4 <i>RELATIVISTISCHE FORMULERING</i>	620
X.3 BASISTHEORIE: OVER MATRIXEN, COMPLEXE VECTOREN, VIERVECTOREN, NOTATIES, OPERATOREN, INWENDIG PRODUCT EN HERMITIAAN	621

X.3.1	MATRIXLEER VIERKANTE MATRIXEN (kort)	621
X.3.2	COMPLEXE GETALLEN, VECTOREN EN FUNCTIES IN T KORT.....	623
X.3.3	INWENDIG PRODUCT VOOR COMPLEXE VECTOREN EN FUNCTIES .	625
X.3.4	EEN GEBEURTENIS OF EEN POSITIE-VECTOR	628
X.3.5	AFSTAND ΔS TUSSEN TWEE GEBEURTENISSEN	628
X.3.6	INWENDIG PRODUCT VAN 2 RUIMTE VECTOREN r_1, r_2 OF r_A, r_B	629
X.3.7	INDEXNOTATIE.....	629
X.3.8	DE LORENTZTRANSFORMATIE	630
X.3.9	ANDERE NOTERING VAN HET INPRODUCT VAN TWEE VIERVECTOREN	631
X.3.10	OPERATOREN.....	631
X.3.11	EIGENFUNCTIES EN EIGENWAARDEN.....	634
X.3.12	HERMITISCHE OPERATOREN.....	637
	Hermitische operatoren hebben volgende belangrijke eigenschappen:	637
	Diracnotaties	638
	De hermitische geconjugeerde.....	638
	Enkele eenvoudige kenmerken van hermitische operatoren, die belangrijk zijn in de quantum mechanica.....	639
DEEL XI	BIJLAGEN	644
XI.1	BIJLAGE 1: SPECTRUM VAN ELEKTROMAGNETISCHE GOLVEN	645
XI.2	BIJLAGE 2: HOE GROOT IS "GROOT" EN HOE KLEIN IS "KLEIN"	646
XI.3	BIJLAGE 3: SI – EENHEDENSTELSEL VAN 7 ONAFHANKELIJKE VARIABELEN	649
XI.4	BIJLAGE 4: TABEL VAN ENKELE UNIVERSELE CONSTANTEN	650
XI.5	BIJLAGE 5: NOBELPRIJSWINNAARS SINDS 1900	651
XI.6	BIJLAGE 6: MIJLPALEN/TIJDSLIJN VAN DE QUANTUM FYSICA	660
XI.7	BIJLAGE 7: TABEL VAN MENDELEJEV.....	668
XI.8	BIJLAGE 8: WERELDVERGELIJKEN	669
	BIBLIOGRAFIE & BRONNEN	670
	INDEX	676
	RECENSIES, NOVEMBER 2015.....	688

UITGEWERKTE OEFENINGEN (*) MBT DE QUANTUM THEORIE

(*) Voor de wiskundig gevormde lezer.

1. Vergelijking en sterkte van de 4 grote natuurkrachten (hst I.3)
2. Berekening van Einsteins trein gedachtenexperiment (hst II.5.4)
3. Thomson: Berekening van de verhouding m/q van het elektron (hst II.7.1)
4. De kwantisatie van het draaimoment en de energie (hst II.8.1)
5. Beginselen relativiteitsberekeningen: de relativistische energie-impuls viervector (hst II.9.1)
6. Compton effect: botsing tussen een foton en een elektron (hst II.9)
7. Eigenfuncties, eigenwaarden en operatoren (hst III.2.2)
8. De niet relativistische Schrödingervergelijking (hst III.2.3)
9. Eenvoudige quantum oefeningen van golfdeeltjes (hst IV.1.2)
10. Golfdeeltje opgesloten in een smalle pijp of koker (hst IV.1.3)
11. Harmonische oscillator (hst IV.1.4)
12. Draai-impulsmoment (hst IV.1.5)
13. Waterstofatoom (hst IV.1.6)
14. Waterstofion (hst IV.1.7)
15. Waterstofmolecule (hst IV.1.9)
16. Berekening Poisson-verdeling van het radioactief verval (hst V.2.4)
17. Brachytherapie van de prostaat (hst V.2.11)
18. De cyclotron (hst V.3.7)
19. Enkele eenvoudige relativistische oefeningen (hst VI.7)
20. Basistheorie en oefeningen over matrixen, complexe vectoren, viervectoren, notaties, operatoren en inwendig product (hst X.3)
21. Eigenfuncties en eigenwaarden (hst X.3.11)
22. Hermitische operatoren (hst X.3.12)

* * * * *